

FI lausuntopyyntö VaVa syksy 2017

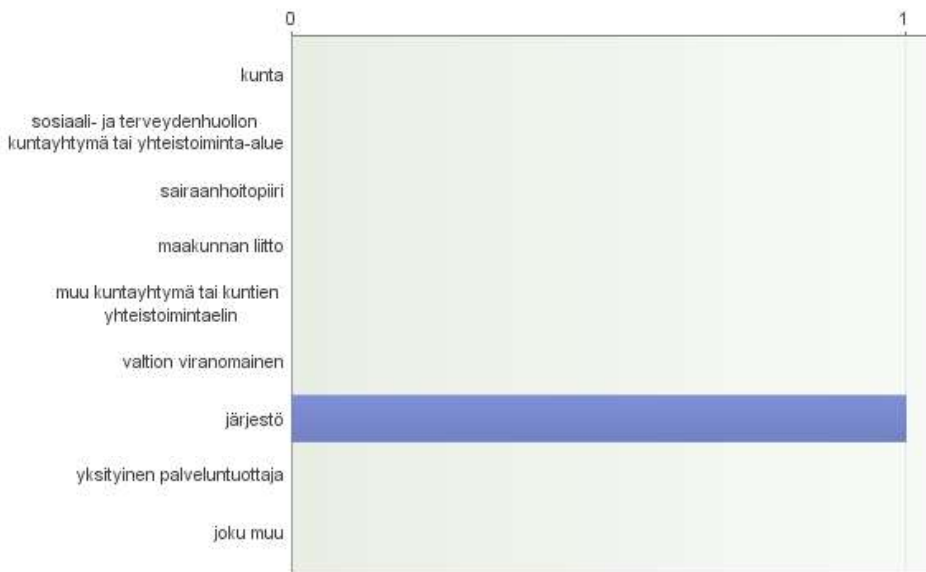
1. TAUSTATIEDOT

Vastaajien määrä: 1

Vastaajatahon virallinen nimi	Vastauksen kirjanneen henkilön nimi	Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot, sähköposti ja puhelinnumero	Lausunnon käsittelypäivämäärä toimitelmissä	Toimielimen nimi
Kehitysvammaliitto ry	Susanna Hintsala, Marianna Ohtonen ja Miinukka Tuominen-Hakoila	Marianna Ohtonen, toiminnanjohtaja, Kehitysvammaliitto ry		Kehitysvammaliitto

2. Onko vastaaja

Vastaajien määrä: 1

3. 1. Voidaanko ehdotetulla valinnanvapauslailla osaltaan kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta?

Vastaajien määrä: 1

4. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Kehitysvammaliitto näkee, että valinnanvapauslaki on lähtökohdiltaan tarpeellinen ja se toimii osalle väestöstä. Kehitysvammaliiton kohderyhmänä ovat kehitys- ja puhevammaiset henkilöt, jotka tulevat tarvitsemaan runsaasti tukea ja neuvontaa ymmärtääkseen, mitä voivat valita.

Kehitysvammaliitto näkee suurena riskinä sen, että hallituksen lakiesitys pirstaloittaa edelleen palvelujärjestelmää asiakkaan näkökulmasta. Riskinä on, että erityisesti yhteen sovitettujen palvelujen luonnoksen mukaisessa järjestelmässä toimisi kuitenkin, tai toimisivat selvästi nykyistäkin huonommin. Hallituksen esityksestä ei hahmotu asiakkaan näkökulmasta toimiva kokonaisuutta, jossa perustason palvelut ovat lähtökohtaisesti kaikille saavutettavia ja jossa erityistason palvelut täydentävät ja korvaavat perustason palveluita, kun asiakkaan tarve sitä edellyttää.

Miten taataan suoran valinnan palveluissa tapahtuva ohjaus tasalaatuisena silloin, kun sote-keskuksessa näyttäytyy tarve muihin palveluihin? Alueiden heterogeenisuus valtakunnallisesti katsottuna ei tue palvelujen yhdenvertaista saatavuutta.

Vaikka valinnanvapauden edistäminen on tärkeää, ovat toimivat palveluketjut ja yhteen sovitettujen palvelukokonaisuudet vielä tärkeämpiä. Yhteensovitetuilla palvelukokonaisuuksilla on kehitysvammaisten ja puhevammaisten henkilöiden perusoikeuksien toteutumisen kannalta keskeinen merkitys. Suurin osa heistä käyttää useita eri palveluja samanaikaisesti. Vammaisten lasten ja nuorten kohdalla yhteen sovitettujen palvelujen keskeinen tekijä turvaamassa lapsen kasvua ja kehitystä.

Maakunnan liikelaitoksen myöntämät lukuisat asiakassetelit tekevät järjestelmästä vaikeasti hahmotettavan ja monimutkaisen. Asiakaseteleiden tavoite ihmisten itsemääräämisoikeuden ja valinnanvapauden lisäämisestä on periaatteessa kannatettavaa, mutta käytännössä monet ihmiset eivät selviä valinnoistaan ilman asiantuntevaa ohjausta ja tukea.

Kehitysvammaliitto korostaakin, että selkeä, ymmärrettävä ja saavutettava tieto on asiakkaiden valinnanvapauden ja yhdenvertaisuuden keskeinen edellytys. Selkokielen tarve koskettaa merkittävästi osaa sosiaali- ja terveystieteiden käyttäjistä. Kehitysvammaliiton Selkokeskuksen arvion mukaan noin 650 000 suomalaista tarvitsee selkokieltä voidakseen asioida viranomaisten kanssa sekä hoitaakseen henkilökohtaisia asioitaan. Selkokieltä tarvitsee arviolta 8 - 12 % lapsista ja nuorista, 6 - 10 % työikäisistä aikuisista sekä yli 15 - 20 % 65-vuotta täyttäneistä henkilöistä. Selkokielen käyttäjien määrä on edelleen huomattavassa kasvussa väestön ikääntymisen ja maahanmuuttajaväestön määrän kasvun myötä.

Palveluiden digitalisoinnin myötä tiedon saavutettavuuden merkitys korostuu entisestään. Parhaimmillaan sähköiset palvelut voivat edistää palvelujen yhdenvertaista saatavuutta eri puolilla maata. Erityistä tukea ja apua tarvitsevien ihmisryhmien valinnanvapauden ja yhdenvertaisuuden näkökulmasta digitalisointiin liittyy kuitenkin myös vaaroja, joihin tulee kiinnittää huomiota.

Kehitysvammaliiton mielestä selkokielen tulisi yhdenvertaisuuden turvaamiseksi olla sote-keskusten digitaalisissa palveluissa yksi kielivaihtoehdoista, jolloin se rinnastuu verkkopalveluissa toisen kotimaisen kielen ja vähemmistökielen asemaan. Myös palveluntuottajille tulisi asettaa velvoitteita koskien tiedon saavutettavuutta ja selkeää kieltä. Selkokieltä tarvitsevien henkilöiden kielelliset erityistarpeet tulee riittävässä määrin turvata sähköisten palveluiden kuten kansalaisen käyttöliittymän kehittämisessä sekä mahdollisten valinnanvapauden valtakunnallisten verkkopalveluiden suunnittelussa.

5. 2. Edistääkö valinnanvapauslakiluonnos tarkoituksenmukaisella tavalla asiakkaan vaikutusmahdollisuuksia omiin palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

6. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Osa asiakkaista tarvitsee paljon tukea ja ohjausta, jotta pystyvät tekemään oikeita valintoja. He tarvitsevat koko ajan tietoa muuttuvista palveluista. Valinnanvapauslakiesitys lähtee siitä, että asiakkaat kykenevät valitsemaan palvelunsa joko itse tai tuettuna ja hallitsemaan palvelukokonaisuuttaan. Kehitysvammaliitto on erityisen huolissaan niiden asiakkaiden oikeuksien toteutumisesta, joilla on runsaasti tuen tarvetta tiedon saannissa ja mielipiteen ilmaisussa.

Mikäli asiakkaiden voimavarat eivät ole riittävät tai valinnanvapauden käyttämiselle tarjottu tuki ei ole riittävä ja oikeanlaatuista, eivät lakiesitykselle asetetut tavoitteet toteudu.

Jotta asiakkaiden valinnanvapaus ja vaikutusmahdollisuudet toteutuvat, palvelunkäyttäjien saatavilla tulee riittävästi ohjausta ja neuvontaa. Helppokäyttöisten ja saavutettavien sähköisten palveluiden lisäksi asiakkaille tulee turvata mahdollisuus saada selkokielistä ja kasvokkaista asiakasohjausta ja -neuvontaa eri palveluvaihtoehdoista ja palveluntuottajista.

Lakiluonnoksen perusteella ei kuitenkaan ole selvää, missä määrin asiakkaan on mahdollista saada apua ja tukea valintojensa tekemiseen.

7. 3. Antaako lakiluonnos asiakkaalle riittävät mahdollisuudet hakeutua asiakkaan omaan tilanteeseen sopivaan palveluun?

Vastaajien määrä: 1

8. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Uudistus lisää parhaimmillaan asiakkaan vaikutusmahdollisuuksia. Edellytyksenä on kuitenkin riittävä ohjaus ja neuvonta. On tehtävä työtä sen eteen, että asiakas saa selkeää, luotettavaa, vertailtavaa tietoa eri tahojen tuottamista palveluista päätöksentekonsa tueksi. Asiakkaan valinnat palvelujen tarjoajista ovat ainakin alussa mielikuvien varassa mikäli aiempaa kokemusta ei ole palvelun tarjoajista.

Vaikutusmahdollisuudet lisääntyvät niillä, jotka asuvat kasvukeskuksissa.

Palveluihin hakeutumiseen vaikuttavat saavutettava ja ymmärrettävä tieto palveluista, saavutettavat palvelut ja niiden etäisyys sekä erilaisten, yksilöllisten ja tarpeenmukaisten palveluiden tarjonta alueella. Palvelut tulee taata myös haja-asutusalueella vaikeimmin vammaisille asiakkaille. Mikäli palvelut eivät ole saavutettavia, yksilöllisiä tarpeita vastaavia, jää vaikeavammaisten ihmisten valinnanvapaus muita suppeammaksi. Vaikeimmin vammaiset ihmiset tarvitsevat useita, laaja-alaisia palveluita (esim. kuntoutus-, asumis- ja päivätoimintapalvelut), jolloin tulee varmistaa että palveluketjut toimivat ja ne on sovitettu yhteen.

Uhkana on, että palvelun järjestäjä etäännyty asiakkaasta kuntatasolta maakuntaan, jonka vaikutusvalta jää rajalliseksi valtion voimakkaan ohjauksen vuoksi. Erityisenä haasteena ovat vaikeasti kehitysvammaiset ja hyvin vaikeasti puhevammaiset asiakkaat, joilla on vaikeuksia ymmärtää ja ilmaista mielipiteitään. Nämä ihmiset tarvitsevat vahvaa ja pitkäaikaista tukea päätöksenteossaan ja palveluihin vaikuttamisessaan.

Lakiluonnoksesta puuttuvat myös palvelujen markkinointiin liittyvät säännökset. Erityisesti alaikäisiin kohdistuvaa markkinointia tulisi säännellä ja pohtia rajoituksia muun muassa mielikuvamainonnalle.

On tärkeää, että asiakasmaksut kohdistuvat kansalaisille oikeudenmukaisesti. Uudistuksessa on varmistettava, että maakunnat kohtuullistavat ja jättävät asiakasmaksut perimättä silloin kun henkilön toimeentuloa ei sitä mahdollista esim. henkilö elää takuueläkkeen varassa.

9. 4. Jos asiakkaalla on laaja-alaisia palveluntarpeita, toteutuuko lakiluonnoksen perusteella asiakkaan mahdollisuus saada tarpeen mukaisella tavalla yhteen sovitettuja palveluja?

Vastaajien määrä: 1

10. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Kehitys- ja puhevammaiset ihmiset tarvitsevat useita, laaja-alaisia palveluita (esim. kuntoutus-, opetus-, asumis- ja päivätoimintapalvelut), jolloin tulee varmistaa että palveluketjut toimivat ja ne on sovitettu yhteen eri puolilla Suomea (ei vain kasvukeskuksissa).

Ehdotetussa mallissa vaikeus hahmottaa palvelujen kokonaisuutta lisääntyy. Palvelujen integroinnista tulee erittäin vaativaa. Palveluohjaus ja vaativa sosiaalityö tulevat vaatimaan nykyistä enemmän resursseja.

Asiakassuunnitelmien juridinen ja hallinnollinen asema on epäselvä. Niitä on vaikea pitää ajan tasalla asiakkaan ja potilaan tilanteen muuttuessa. Miten käytännössä varmistetaan se, että asiakassuunnitelmat ovat asiakkaan kokonaisvaltaiset tarpeet huomioivia ja sitovia? Asiakassuunnitelmien velvoittavuus on pystyttävä varmistamaan.

11. 5. Turvaako lakiluonnos palvelujen horisontaalisen ja vertikaalisen integraation?

Vastaajien määrä: 1

12. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Kokonaisuutta ajatellen alkuperäisen uudistuksen horisontaalinen ja vertikaalinen integraatio on unohtunut. Sote-keskuksissa sosiaalipalvelujen osuus on jäänyt hyvin kapeaksi.

Korostamme, että asiantunteva palveluohjaus ja neuvonta sekä palvelutarpeen arviointi ja siihen pohjautuva asiakassuunnitelma ovat asiakkaan näkökulmasta keskeisessä roolissa oikeanlaisen ja oikea-aikaisen palvelun saamisessa. Ohjausta ja neuvontaa antavaa sosiaalihuollon henkilöstöä on oltava riittävästi ja heillä on oltava vahva osaaminen sekä toiminnan tuntemus.

Ehdotamme, että palveluohjaukseen ja sosiaalityöhön määritellään mitoitus siitä kuinka monta asiakasta voi olla yhdellä palveluohjaajalla/sosiaalityöntekijällä, jotta asiakas tulee kuulluksi. Mitoituksen määrittelyä varten tarvitaan tarkempi selvitys palveluohjauksen ja sosiaalityön resursseista maakunnissa. Tulee myös varmistaa, että asiakassuunnitelmaan kirjataan tarpeenmukaiset palvelut ja että asiakkaalle ei koidu kohtuuttomia asiakasmaksuja.

Ehdotamme myös, että lakiin lisätään velvoite varata kaksinkertaiset vastaanottoajat kun asiakas tarvitsee apua kuulluksi tulemisessa ja mielipiteen ilmaisussa.

13. 6. Antaako esitys maakunnille riittävät edellytykset järjestämisvastuun toteuttamiseen?

Vastaajien määrä: 1

14. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Kehitysvammaliitto korostaa, että järjestämisvastuu sisältää aina myös laadunvalvonnan vastuun asiakkaalle palveluista. Käytännössä ohjaus- ja valvontatehtävän toteuttaminen ja tuottajien toiminnan seuraaminen voi olla äärimmäisen vaikeaa lakiesityksen mukaisessa mallissa.

15. 7. Edistääkö lakiluonnos toimintatapojen muutosta ja uusien palveluinnovaatioiden käyttöönottoa?

Vastaajien määrä: 1

16. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Lakiluonnos on tältä osin hyvin puutteellinen eikä juurikaan säädi mitään palvelujen kehittämisestä ja henkilöstön koulutusvelvoitteista.

17. 8. Antaako valinnanvapauslakiluonnos yhdessä muun maakunta- ja sote-uudistuksen kanssa riittävät edellytykset saavuttaa 3 miljardin euron kustannusten kasvun hillinnän tavoite?

Vastaajien määrä: 1

18. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Pidämme todellisenä uhkana kustannusten kasvua. Voidaan ajatella, että ideaalissa tilanteessa, tiheään asutuilla alueilla kaupunkiympäristöissä, joissa on tarjontaa palveluntuottajista, valinnanvapaus voisi parantaa kustannustehokkuutta. Tämä edellyttää kuitenkin, että asiakkaiden palvelutarpeet on huolella yhdessä asiakkaan kanssa arvioitu. Haja-asutusalueilla ei ole odotettavissa, että kilpailua syntyisi merkityksellisessä määrin. Riskinä haja-asutusalueilla on pikemminkin se, että palveluja ei ole riittävästi saatavilla.

Vammaisten henkilöiden kohdalla kustannusten hillinnän tavoitteen toteutumisessa korostuu se, miten toimiviksi ja sujuviksi monialaisten ja yhteensovitettujen palvelukokonaisuuksien muodostaminen ja ylläpitäminen muodostuu. Valinnanvapauslakiesitys ei näytä edistävän sellaisten syntymistä, vaan päinvastoin näyttäisi vaikeuttavan kokonaiskoordinointia ja lisäävän palveluohjauksen tarvetta.

Kustannusten hillintä edellyttää panostamista integroituihin palvelukokonaisuuksiin, hyvinvointiteknologian tehokkaampaa hyödyntämistä, kaikille kansalaisille saavutettavien ja esteettömien ympäristöjen kehittämistä ja työntekijöiden työn uudelleen organisoimista tehokkaammalla tavalla.

Asiakkaiden valinnanvapauden keskeinen lähtökohta on selkeä ja saavutettava tieto. Helppokäyttöiset ja saavutettavat sähköiset palvelut eivät aiheuta lisäkustannuksia tavanomaisiin verkkopalveluihin nähden. Selkokielineen ja saavutettava tieto valinnanvapaudesta, eri palveluvaihtoehdoista sekä palveluntuottajista voi vähentää asiakasohjauksen kohdistuvaa painetta ja tuoda jopa säästöä, kun toistuvat kysymykset ja selvityspyynnöt vähenevät. Tämä edellyttää tosiasiallista panostusta selkokielineen palvelun kehittämiseen. Riskinä on, että lakiesitys lisää byrokratiaa mm. järjestelmän hallinnassa, valvonnassa ja ohjauksessa, mikä kasvattaa maakunnan hallintokustannuksia. Lakiesitys edellyttää panostamista vaikuttavuuden arviointiin ja seurannan järjestelmien kehittämiseen ja tämä vaatii myös lisäresursseja. Riskinä on myös, että palvelujärjestelmän pirstaloituminen lisää kustannuksia.

19. 9. Sosiaali- ja terveydenhuollon valinnanvapauslakiluonnoksen 3 luvussa säädettäisiin asiakkaan suoran valinnan sosiaali- ja terveystalvueluista. 9a. Turvaavatko maakunnan liikelaitoksen suoran valinnan palvelujen tuotantoa koskevat säännökset (mm. 16 §) palvelujen yhdenvertaisen saatavuuden kaikissa olosuhteissa?

Vastaajien määrä: 1

20. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Asiakkaan kannalta on tärkeintä, että kaikissa tilanteissa maakunnan velvollisuus on turvata asiakkaidensa perusoikeuksien yhdenvertainen toteutuminen.

21. 9b. Onko lakiluonnoksen 18 §:ssä säädetty sote-keskuksen lakisääteinen palveluvalikoima sisällöltään ja laajuudeltaan tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

22. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Sosiaalihuollon osalta palvelut jäävät todella ohuiksi. Miten varmistetaan, että jatkossa sote-keskuksissa on riittävä sosiaalialan ammatillinen resurssi?

23. 9c. Onko lakiluonnoksen 18 §:ssä säädetty suunhoidon yksikköjen lakisääteinen palveluvalikoima sisällöltään ja laajuudeltaan tarkoituksenmukainen?

Ei vastauksia.

24. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

25. 9d. Onko lakiluonnoksen 18 § sote-keskuksen suoran valinnan palveluista riittävän selkeä siltä osin, mitkä palvelut kuuluvat suoran valinnan palvelujen piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen tuottamiin muihin kuin suoran valinnan palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

26. Jos ei, niin miten olisi tarkoituksenmukaista määritellä ne perusteet, joilla määritellään tarkemmin sote-keskuksissa tuotettavat palvelut?

Vastaajien määrä: 1

- Lakiluonnoksessa suoran valinnan palvelut on nyt määritetty selkeästi. Tärkeintä asiakkaan kannalta on, että hän tietää, mistä tarvittavaa sote-palvelua on saatavilla ja

että asiakkaat saavat riittävästi ohjausta ja neuvontaa oikeiden palveluiden löytämiseksi. Useita palveluja tarvitseville asiakkaille on ensiarvoisen tärkeää yhden luukun periaatteen toteutuminen, jolloin ihminen saisi asiansa hoidettua yhdessä toimipisteessä mahdollisimman joustavasti.

27. 9e. Onko lakiluonnoksen 18 § suunhoidon suoran valinnan palveluista riittävän selkeä siltä osin, mitkä palvelut kuuluvat suoran valinnan palvelujen piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen tuottamiin muihin kuin suoran valinnan palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

28. Jos ei, niin miten olisi tarkoituksenmukaista määritellä ne perusteet, joilla määritellään tarkemmin suunhoidon yksiköissä tuotettavat palvelut?

Ei vastauksia.

29. 9f. Ovatko säännökset (mm. 18 § ja 37 §) sosiaalihuollon osalta tarkoituksenmukaisia ja riittäviä?

Vastaajien määrä: 1

30. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Eivät ole riittäviä ja kaiken kaikkiaan sosiaalihuollon osalta suoran valinnan palvelut jäävät ohuiksi ja palvelujen valinnan prosessi epäselväksi.

Sosiaalihuoltolaki edellyttää asiakkaalle annettavia sosiaalihuollon palveluja koskevia hallintopäätöksiä. Miten tämä huomioidaan jatkossa, kun suoran valinnan palveluita tuottava yksityinen tai yhteisön ylläpitämä sosiaali- ja terveyskeskus ei voi käyttää julkista valtaa eli tehdä palveluiden myöntämistä koskevia hallintopäätöksiä.

31. 10. Lakiluonnoksen 4 luvussa säädettäisiin asiakkaan mahdollisuuksista valita maakunnan liikelaitos. 10a. Antaako lakiluonnoksen 21 § asiakkaalle tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valita liikelaitos?

Vastaajien määrä: 1

32. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Lakiluonnos antaa pääosin asiakkaalle mahdollisuuden valita liikelaitoksen. Vammaisten ihmisten kohdalla tämän edellytyksen toteutuminen vaatii kuitenkin lisäedellytysten täyttymistä.

Lakiluonnos lähtee siitä, että asiakkaat pääosin kykenevät perustellusti valitsemaan palvelunsa ja hallitsemaan palvelukokonaisuuttaan. Mitä monimutkaisemmaksi järjestelmä muotoutuu, sitä enemmän on panostettava sen käyttäjien tukemiseen. Mikäli asiakkaiden voimavarat eivät ole riittävät tai valinnanvapauden käyttämiselle tarjottu tuki ei ole riittävä ja oikeanlaatuista, eivät lakiesitykselle asetetut tavoitteet toteudu.

Käytännössä liikelaitoksen valintaan vaikuttavat myös välimatkat ja matkakorvausten korvauserusteet. Mikäli matkoja ei korvata kuin lähimpään toimintayksikköön, kynnys hakea palvelua kauempaa kasvanee varsinkin niissä tilanteissa joissa asiakas tarvitsee runsaasti palveluja.

33. 10b. Entä antaako lakiluonnoksen 22 ja 23 § asiakkaalle tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valita liikelaitoksen palveluyksikkö/yksiköt?

Vastaajien määrä: 1

34. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

35. 11. Lakiluonnoksen 5 luvussa säädettäisiin asiakassetelin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. 11a. Onko lakiluonnoksen 24 §:ssä säädetty asiakasseteli sisällöltään ja laajuudeltaan tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

36. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Sosiaalisen kuntoutuksen määrittelyminen asiakassetelipalveluksi herättää huolta säädöksen toimivuudesta. Kyseessä on laaja, vaikeasti tuotteistettava palvelukokonaisuus, jonka tavoitteena on kokonaisvaltaisesti parantaa ihmisen elämänhallintaa ja osallisuutta yhteiskunnassa.

Lakiluonnos on vaikeasti hahmotettava ja monimutkainen ja asiakassetelimallin toteutus edellyttää riittävästi resursseja ohjaukseen ja neuvontaan.

On myös huomioitava, että asiakassetelien kautta palvelujen hallinnointi ei ole järkevä ratkaisu kaikille asiakkaille esim. runsaasti pitkäaikaista apua ja tukea tarvitseville henkilöille.

37. 11b. Onko maakunnan liikelaitoksella 24 §:n 2 ja 3 momentissa säädettyjen rajausten perusteella edellytykset turvata riittävät palvelut kustannustehokkaalla tavalla?

Vastaajien määrä: 1

38. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

39. 11c. Onko lakiluonnoksen 24 §:n sääntely riittävä erikoissairaanhoidon valtakunnallisen ja alueellisen palvelujärjestelmän turvaamisen näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

40. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Korostamme, että asiakassetelien ulottaminen laajasti erikoissairaanhoidon palveluihin on erittäin riskialtista.

41. 11d. Ovatko asiakasseteliä koskevat säännökset asiakkaan aseman ja oikeuksien näkökulmasta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

42. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Asiakkaan näkökulmasta keskeistä on neuvonta ja ohjaus. Tältä osin lakiesityksen säädökset eivät ole riittävät.

Lakiesitys lähtee siitä, että asiakasaseteleitä otetaan käyttöön hyvin laajasti. Korostamme, että sosiaalihuollossa asiakasaseteleitä tulisi ottaa käyttöön vain sellaisissa palveluissa, joissa on olemassa vakiintuneet palvelumallit, esim. kotihoito.

43. 11e. Turvaako asiakasasetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämisvastuun toteuttamisen näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

44. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

45. 12. Lakiluonnoksen 6 luvussa säädettäisiin henkilökohtaisen budjetin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. Mahdollistavatko säännökset asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

Vastaajien määrä: 1

46. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Lähtökohtaisesti kannatamme henkilökohtaisen budjetoinnin mallia, minkä käyttö parhaimmillaan lisää asiakkaan valinnanvapautta ja itsemääräämisoikeutta. Esityksessä on hyvää se, että maakunnalle on jätetty päätösvalta siihen, että budjettia voidaan käyttää myös muiden kuin ikäihmisten ja vammaisten henkilöiden palveluissa. Lakiesitys sisältää useita parannuksia verrattuna 19.10. esitykseen.

Varsinainen henkilökohtaisen budjetoinnin idea on kuitenkin jäänyt liian kapea-alaiseksi, kun samat asia voitaisiin hoitaa asiakasasetelillä ja

ostopalveluilla/maksusitoumuksilla.

Henkilökohtaisella budjetilla ostettaessa ei tulisi rajata, mistä palveluita voi ostaa tai että liikelaitos ei saisi tuottaa osaa niistä, koska nämä periaatteet riitelevät valinnanvapautta sekä HB:n ideologiaa vastaan. Lisäksi palvelutarpeen arvioissa tulee varmistaa asiakkaan oman näkemyksen esille tuleminen ja kunnioittaminen sekä todelliset mahdollisuudet valita ne palvelut, joita hän itse katsoo tarvitsevansa.

Valinnanvapaus lisääntyy henkilökohtaisen budjetin kautta, jos tarjolla on riittävästi saavutettavia palveluja ja jos budjetin käyttäjä voi tosiasiasa tehdä merkityksellisiä valintoja. Valinnanvapauden lisääntyminen edellyttää myös, että henkilökohtaisen budjetin mahdollisuus on riittävän laajan asiakaskunnan saavutettavissa. Osalla asiakkaista henkilökohtaisen budjetin käyttö edellyttää, että tarjolla on riittävää ammatillista ohjausta ja tukea.

Kehitysvammaliitto esittää huolena sen, että nykyisessä säädösmuodossaan henkilökohtaisen budjetoinnin ulkopuolelle jäävät vaikeammin kehitysvammaiset ja puhevammaiset henkilöt, jotka tarvitset tukea budjetin suunnitteluun ja hallintoiin.

Pidämme tärkeänä, että henkilökohtaisen budjetoinnin käytännön kokeiluja, kehittämistyötä ja tutkimuksellista seuranta ja arviointia jatketaan sosiaali- ja terveysministeriön, maakuntien, järjestöjen ja palveluntuottajien kesken. Tähänastiset kokemukset henkilökohtaisen budjetin käytöstä ovat olleet myönteisiä mutta vielä rajallisia niin asiakkaiden, palvelun järjestäjien kuin palvelun tuottajien näkökulmasta.

47. 13. Lakiluonnoksen 7 luvussa säädettäisiin asiakkaan neuvonnasta ja ohjauksesta sekä palvelutarpeen arvioinnista. Lisäksi lakiluonnoksen 5 §:ssä säädettäisiin asiakkaalle tehtävästä yhdestä asiakassuunnitelmasta. Turvaavatko säännökset riittävän hyvin asiakkaan oikeudet sekä palvelujen toteuttamisen asiakkaan tarpeita vastaavasti?

Vastaajien määrä: 1

48. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Säännökset ovat kohtuullisen hyvät, mutta huolta edelleen aiheuttaa, miten käytännössä toteutetaan yhden yhteisen asiakassuunnitelman periaatetta. Lakiluonnos korostaa palvelutarpeen arvioinnissa ja asiakassuunnitelman laadinnassa yhteistyötä eri toimijoiden kanssa ja eri toimijoiden välillä, mikä onkin välttämätöntä palvelujen yhteensovittamiseksi. Lakiluonnoksen mukaan asiakassuunnitelma on keskeinen asiakastason palveluintegraatio, jonka merkitys korostuu etenkin paljon palveluita käyttävien kohdalla.

Korostamme, että asiakassuunnitelman laatimiseen tulee varata riittävät resurssit ja varmistaa, että prosessi toteutetaan yhdessä asiakkaan kanssa ja lähellä asiakasta: mukana hänet tuntevat lähi-ihmiset ja henkilöstö, hänen elinpiirissään olevat mahdollisuudet ja lähipalvelujen hyödyntäminen.

49. 14. Lakiluonnoksen 8 luvussa säädettäisiin palveluntuottajien hyväksymis- ja sopimusmenettelyistä. 14a. Ovatko säännökset hyväksymismenettelyistä lakiluonnoksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

50. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

51. 14b. Varmistaako hallintopäätöstä ja ehtojen asettamista koskeva sääntely (42 §) riittävät mahdollisuudet maakunnan järjestämismääräyksiin toteuttamiseen.

Vastaajien määrä: 1

52. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

53. 14c. Ovatko säännökset sopimusmenettelyistä lakiluonnoksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

54. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

55. 15. Lakiluonnoksen 9 luvussa säädettäisiin palvelujen tuottamisesta ja palveluntuottajien velvoitteista. Ovatko säännökset lakiluonnoksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

56. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

57. 16. Lakiluonnoksen 10 luvussa säädettäisiin palveluntuottajalle suoritettavista korvauksista. 16a. Ottavatko sote-keskuksen kiinteän maksun osuus ja sen määräytymistä koskevat tekijät riittävästi huomioon asiakkaiden erilaiset palvelutarpeet ja niiden aiheuttamat kustannukset?

Vastaajien määrä: 1

58. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

59. 16b. Ovatko säännökset muista korvauksista uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

60. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

61. 16c. Turvaavatko säännökset maakunnan liikelaitoksen sote-keskukselle ja yksityisen tuottajan sote-keskukselle yhdenvertaiset toimintaedellytykset?

Vastaajien määrä: 1

62. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

63. 17. Lakiluonnoksen 12 luvussa säädettäisiin lain voimaantulosta. 17a. Turvaavatko 85 §:n mukaiset asiakasseteliä koskevat siirtymäsäännökset palvelujen saatavuuden siirtymävaiheessa?

Vastaajien määrä: 1

64. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

65. 17b. Turvaavatko 86 ja 88 §:n mukaiset sote-keskusta koskevat siirtymäsäännökset palvelujen saatavuuden siirtymävaiheessa?

Vastaajien määrä: 1

66. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

67. 17c. Turvaavatko 87 ja 89 §:n mukaiset suunhoidon yksiköitä koskevat siirtymäsäännökset palvelujen saatavuuden siirtymävaiheessa?

Vastaajien määrä: 1

68. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

69. 17d. Turvaako esitys sosiaali- ja terveystalouden yksityisten tuottajien toimintaedellytykset?

Vastaajien määrä: 1

70. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

71. 17e. Antaako esitys riittävät edellytykset pienten toimijoiden toimimiseen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajina?

Vastaajien määrä: 1

72. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

73. 18. Onko uudistuksen vaikutukset arvioitu näkemyksenne mukaan oikein ja riittävästi?

Vastaajien määrä: 1

74. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

75. 19. Miten arvioisitte uudistuksen vaikuttavan oman organisaationne tai jäsenorganisaatioidenne asemaan?

Vastaajien määrä: 1

- Uuden järjestelmän myötä henkilöstön kouluttamisen tarve kasvaa sekä Kehitysvammaliiton toiminnassa että sen jäsenorganisaatioiden toiminnassa. Kysyntä uusien palveluinnovaatioiden kehittämiseksi kasvaa. Tutkimusta tarvitaan yhä enenemässä määrin, mutta huolena on se tullaanko sille varaamaan riittäviä valtakunnallisia resursseja.

Uudistus edellyttää valtakunnallisten palvelutarpeen arvioinnin välineiden sekä yhtenäisten laatuksiteerien kehittämistä.

76. 20. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Vastaajien määrä: 1

- Järjestöjen lähtökohdaksi on toimia kansalaisia lähellä ja edistää heidän hyvinvointia ja terveyttä sekä kehittää palveluja, palveluohjausta, palvelutarpeen arvioinnin malleja ja muita asiakkaan itsemääräämistä tukevia toimintamalleja. Järjestöt tuottavat palveluja ja tukevat moninaisin tavoin eri elämäntilanteissa ja -vaiheissa olevien henkilöiden arjessa pärjäämistä. Järjestöillä on suora yhteys heidän toimintansa piirissä oleviin ihmisiin ja palveluntuottajiin. Lisäksi järjestöjen rooli sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten osaamisen kehittämisessä on merkittävä. Järjestöjen asiantuntemusta tulee myös jatkossa hyödyntää esimerkiksi palveluohjauksessa, asiakassuunnitelman laatimisessa, asiakkaan itsemääräämisen ja päätöksenteon tukemisessa sekä palvelutuotannon vaikuttavuuden edistämisessä.

Järjestöjen osaaminen ja voimavarat tulee pystyä hyödyntämään myös uudistuvassa palvelujärjestelmässä. Järjestöjen tulee voida tehdä saumatonta yhteistyötä eri palveluprosesseissa julkisten ja yksityisten palveluntuottajien kanssa.

Kehitysvammaliitto haluaa kiinnittää huomiota lasten ja perheiden palvelujen koordinointiin ja integraation turvaamiseen. Lakiesityksen mukaan neuvolat kuuluvat maakunnan liikelaitoksen vastuulle, mutta maakunnalla on mahdollisuus päättää, että myös neuvolapalveluihin voi saada asiakassetelin. Tällöin myös neuvoloiden tuottajiksi voisi tulla yksityisiä toimijoita. Tämä voi hajauttaa perheiden palveluja ja kokonaistilanteen hallintaa sekä heikentää ennalta ehkäisevää työtä.

Lakiesityksen mukaan huoltaja tai muu laillinen edustaja valitsee alaikäisen asiakkaan puolesta palveluntuottajan. Tällöinkin on varmistettava, että lasta kuullaan ja hän saa tarvittavan tiedon kehitystasonsa mukaisesti huomioiden tiedollinen saavutettavuus. Lakiesityksen mukaan 15 vuotta täyttänyt nuori voi kuitenkin valita itse palveluntuottajan. Lapsen kyvykkyyteen valita itse palvelun tuottaja vaikuttaa moni tekijä. Lainsäädännössä onkin varmistettava, että harkinta lapsen kyvykkyydestä päätöksentekoon noudattaa aina lapsen edun ensisijaisuuden periaatetta ja että lasta tuetaan tarvittaessa päätöksenteossa. Tuetusta päätöksenteosta tulee säätää erikseen laissa.

Useimmille perheille ja lapsille valinnanvapausmalli voi toimia hyvin. Ongelmallinen se voi olla perheille, joilla on moninaisia palvelujen ja tuen tarpeita, mutta ei välttämättä kykyä tai voimavaroja tehdä valintoja ja hallita monimutkaisia kokonaisuuksia. Valinnanvapausmallin onnistumisen kannalta on tärkeää, että perheet saavat riittävästi moniammatillista tukea ja ohjausta.

Vaikka valinnanvapauden edistäminen on tärkeää, ovat toimivat palveluketjut ja yhteen sovitut palvelukokonaisuudet vielä tärkeämpiä. Yhteensovitetuilla palvelukokonaisuuksilla on kehitysvammaisten ja puhevammaisten henkilöiden perusoikeuksien toteutumisen kannalta keskeinen merkitys. Suurin osa heistä käyttää useita eri palveluja samanaikaisesti. Vammaisten lasten ja nuorten kohdalla yhteen sovitut palvelut ovat keskeinen tekijä turvaamassa lapsen kasvua ja kehitystä.

Kehitysvammaliitto katsoo, että jos asiakkaille valinnanvapauden käyttämiseen tarjottu henkilökohtainen tuki ei ole riittävää ja yksilöllisesti räätälöityä, eivät lakiesitykselle asetetut tavoitteet toteudu. Uudistuksessa keskeistä on asiakkaiden saama tuki ja ohjaus. Uudistus edellyttää huomattavaa lisäpanostusta henkilökohtaiseen palveluohjaukseen, sosiaalityöhön sekä palvelujen yhteensovittamiseen ja koordinointiin. Lisäksi on ratkaistava em. tuen järjestäminen asiakkaiden päätöksenteon tukemiseen (tuettu päätöksenteko). Keskeistä on sosiaalityöntekijöiden ja palveluohjaajien resursointi ja täydennyskoulutus.

77. 21. Yksilöidyt muutosehdotukset lakiluonnokseen.

Ei vastauksia.